

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 19. helmikuuta 2024
(OR. en)

6737/24

LIMITE

COEST 126

YHTEENVETO ASIAN KÄSITTELYSTÄ

Lähettiläjä:	Neuvoston pääsihteeristö
Vastaanottaja:	Valtuuskunnat
Asia:	Neuvoston päätelmät Valko-Venäjältä

Valtuuskunnille toimitetaan liitteessä neuvoston (ulkoasiat) istunnossaan 19. helmikuuta 2024 hyväksymät päätelmät Valko-Venäjältä.

Neuvoston päätelmät Valko-Venäjästä

1. Neuvosto vahvistaa 12. lokakuuta 2020 Valko-Venäjästä antamansa päätelmät, joissa esitetään EU:n Valko-Venäjää koskeva politiikka.
2. EU seisoo Valko-Venäjän kansan rinnalla. Neuvosto korostaa horjumatonta tukeaan Valko-Venäjän kansan pyrkimykselle vapaaseen, demokraattiseen, suvereeniin ja riippumattomaan Valko-Venäjään osana rauhanomaista ja vaurasta Eurooppaa.
3. Neuvosto on edelleen syvästi huolissaan Valko-Venäjän ihmisoikeustilanteen heikkenemisestä ja tuomitsee jyrkästi Valko-Venäjän hallinnon jatkuvat vaino- ja pelottelukampanjat, jotka kohdistuvat Valko-Venäjän yhteiskunnan kaikkiin osiin, mukaan lukien ihmisoikeuksien puolustajat, toimittajat, riippumattomat ammattiyhdistysaktivistit, kansalaisyhteiskunnan edustajat ja kansallisiin vähemmistöihin kuuluvat henkilöt. Se pitää valitettavana, että poliittiset vangit ovat edelleen vangittuina järkyttävissä oloissa, alttiina kidutukselle ja kaltoinkohtelulle ja vailla välttämättömiä terveyspalveluja ja että monet näistä vangeista ovat olleet pitkään vangittuina ilman yhteyttä asianajajiinsa ja sukulaisiinsa. EU kehottaa vapauttamaan kaikki poliittiset vangit välittömästi ja ehdoitta ja palauttamaan tehokkaasti heidän asemansa. Se myös kehottaa Valko-Venäjän viranomaisia poistamaan kuolemanrangaistuksen ja ottamaan ensimmäisenä askeleena käyttöön moratorion.
4. Neuvosto korostaa, että ennennäkemätön sorto, myös kansalaisyhteiskuntaa ja riippumattomia tiedotusvälineitä kohtaan, ja poliittisen osallistumisen rajoittaminen heikentävät 25. helmikuuta 2024 pidettävien parlamentti- ja paikallisvaalien mahdollisuuksia oikeudenmukaisuuteen ja legitimizeettiin. EU pitää valitettavana, että Valko-Venäjän viranomaiset päättivät olla kutsumatta Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (Etyj) demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston (ODIHR) vaalitarkkailuvaltuuskuntaa tarkkailemaan tulevia vaaleja, vastoin kansainvälisiä sitoumuksiaan.
5. Neuvosto tukee edelleen Valko-Venäjän kansalaisten demokraattista oikeutta valita edustajansa vapailla ja oikeudenmukaisilla vaaleilla. EU kehottaa Valko-Venäjän viranomaisia käymään aitoa ja osallistavaa vuoropuhelua yhteiskunnan kaikkien osien kanssa vapaiden ja oikeudenmukaisten vaalien järjestämiseksi Etyjin/ODIHR:n tarkkailun alaisena ja kansainvälisesti tunnustettujen normien mukaisesti.
6. Neuvosto toistaa aikovansa päättäväisesti saattaa ihmisoikeusloukkauksiin ja -rikkomuksiin syyllistyneet vastuuseen teoistaan. Räikeitä ihmisoikeusloukkauksia tehdään edelleen tarkoituksena tukahduttaa Valko-Venäjän yhteiskuntaa ja vaientaa kaikki, joiden nähdään vastustavan hallintoa. Jotkin näistä rikkomuksista voivat YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimiston mukaan olla rikoksia ihmisyyttä vastaan.

7. Tältä osin EU vahvistaa, että on tärkeää, että YK:n ihmisoikeusneuvosto seuraa jatkuvasti Valko-Venäjän ihmisoikeustilannetta, ja panee tyytyväisenä merkille Valko-Venäjän ihmisoikeustilannetta käsittelevän erityisraportoin, YK:n ihmisoikeusvaltuutetun ja kansainvälisen Valko-Venäjän vastuuta koskevan foorumin työn. EU kehottaa Valko-Venäjän viranomaisia tekemään täyttä yhteistyötä kansainvälisten ja alueellisten ihmisoikeusmekanismien kanssa. Tuomioistuimen yleistoimivallan soveltaminen on myös tärkeä väline rankaisemattomuuden ehkäisemisessä ja torjumisessa ja kansainvälisen vastuuvuolisuuden edistämisessä.
8. Neuvosto tuomitsee Lukašenkan allekirjoittaman 4. syyskuuta 2023 annetun asetuksen, jolla rajoitetaan ulkomailla olevien valkovenäläisten passi- ja muita konsulipalveluja, ja toistaa sitoumuksensa jatkaa sortoa paenneiden Valko-Venäjän kansalaisten tukemista EU:ssa, myös EU:n jäsenvaltioiden koordinoitujen toimien avulla.
9. Neuvosto tuomitsee jyrkästi Valko-Venäjän hallinnon jatkuvan tuen Venäjän hyökkäyssodalle Ukrainaa vastaan ja kehottaa Valko-Venäjää pidättymään tällaisista toimista ja noudattamaan kansainvälisiä velvoitteitaan. Valko-Venäjän on lopetettava osallisuutensa Venäjän hyökkäyssodassa Ukrainaa vastaan. EU tuomitsee Venäjän ilmoitukset aikeestaan sijoittaa ydinaseita Valko-Venäjän alueelle ja siitä, että asiasta on päästy sopimukseen Venäjän ja Valko-Venäjän välillä. Nämä ilmoitukset ovat vastoin Valko-Venäjän Budapestin muistioon perustuvia kansainvälisiä sitoumuksia ja lisäävät jännitteitä entisestään. Neuvosto tuomitsee myös Valko-Venäjän hallinnon osallisuuden ukrainalaisten lasten laittomaan karkottamiseen ja toistaa Valko-Venäjälle esittämänsä kiireellisen kehotuksen varmistaa välittömästi heidän turvallinen paluunsa Ukrainaan. Euroopan unioni on edelleen sitoutunut Valko-Venäjän suvereniteettiin ja itsenäisyyteen.
10. Lisäksi neuvosto tuomitsee jyrkästi hybridihyökkäykset EU:n ulkorajoilla, mukaan lukien Valko-Venäjän hallinnon Venäjän kanssa yhteistyössä harjoittaman muuttajien välineellistämisen poliittisiin tarkoituksiin. EU jatkaa solidaarisuuttaan asianomaisille jäsenvaltioille.
11. Neuvosto korostaa, että ydinlaitosten turvallisuus ja turvajärjestelyt ovat EU:lle keskeinen prioriteetti. Tässä yhteydessä EU ilmaisee huolensa lukuisista ratkaisemattomista turvallisuuskysymyksistä Valko-Venäjän ydinvoimalassa ja kehottaa Valko-Venäjää noudattamaan tiukimpia kansainvälisiä ympäristö- ja ydinturvallisuusnormeja sekä panemaan viipymättä täytäntöön EU:n stressitestien suositukset.
12. Neuvosto on määrännyt kohdennettuja pakotteita vastauksena sortotoimiin, vaaliprosessissa tapahtuneisiin väärinkäytöksiin, laittomiin rajanylityksiin yllyttämiseen ja niiden järjestämiseen, ihmisoikeusloukkauksiin ja viranomaisten osallisuuteen Venäjän hyökkäyssodassa Ukrainaa vastaan. EU on asteittaisen toimintatapansa mukaisesti valmis määräämään lisää rajoittavia ja kohdennettuja toimenpiteitä niin kauan kuin Valko-Venäjän viranomaiset jatkavat näitä toimia.
13. Neuvosto ilmaisee syvän huolensa Lukašenkan hallinnon toimista, jotka vaikuttavat Valko-Venäjän kansalliseen identiteettiin, ja vahvistaa olevansa sitoutunut tukemaan ja edistämään valkovenäläistä kieltä ja valkovenäläistä kulttuuria. EU muistuttaa ihmisten välisten yhteyksien merkityksestä muun muassa tukemalla liikkuvuutta, nuorisoa ja kulttuuritoimintaa vuonna 2020 annettuihin neuvoston päätelmiin sisältyvien periaatteiden mukaisesti. Tavalliset Valko-Venäjän kansalaiset hyötyvät edelleen EU:n ja Valko-Venäjän viisumihelpotussopimuksesta.

14. Neuvosto arvostaa Valko-Venäjän kansalaisyhteiskuntaa tärkeänä kumppanina itäisen kumppanuuden puitteissa ja muistuttaa, että itäinen kumppanuus on edelleen avoin tulevalle demokraattiselle Valko-Venäjälle.
15. EU aikoo jatkaa Valko-Venäjän kansalaisyhteiskunnan ja demokraattisten voimien tukemista. Tässä yhteydessä neuvosto on tyytyväinen EU:n neuvoa-antavan ryhmän perustamiseen Valko-Venäjän kansalaisyhteiskunnan ja demokraattisten voimien kanssa sekä tuen koordinointiin korkeiden virkamiesten kokousten avulla ja ilmaisee tukensa niiden jatkamiselle. EU panee tyytyväisenä merkille myös Euroopan neuvoston yhteysryhmänsä kautta Valko-Venäjän demokraattisten voimien ja kansalaisyhteiskunnan kanssa tekemän yhteistyön.
16. EU tukee Valko-Venäjän demokraattisten voimien ja kansalaisyhteiskunnan toimia ja antaa niille tunnustusta sekä panee merkille niiden Eurooppa-myönteisen valinnan. Tulevalla demokraattisella Valko-Venäjällä on paikka eurooppalaisessa perheessä. Kun Valko-Venäjä aloittaa siirtymisen demokratiaan, EU antaa tukea sen talouden vakauttamiseen ja instituutioiden uudistamiseen. Tavoitteena on auttaa parantamaan selviytymiskykyä, saavuttamaan demokraattisia uudistuksia, luomaan uusia työpaikkoja ja parantamaan ihmisten elintasoja muun muassa kattavalla, jopa 3 miljardin euron taloudellisen tuen ohjelmalla Valko-Venäjän demokratian kehittämistä varten.
17. EU aikoo edelleen päättäväisesti pitää Valko-Venäjän tärkeänä aiheena kansainvälisellä asialistalla. Valko-Venäjän kansa voi olla varma siitä, että Euroopan unioni pitää jatkossakin esillä heidän hyvinvointiaan, ihmisoikeuksiaan ja oikeuttaan vauraaseen tulevaisuuteen demokraattisessa Valko-Venäjässä.